

امام و شورای نگهبان

حجۃ الاسلام والصلمیں اسدالله یاں

روستاها و گارحانه‌ها برخیزید که این خود عادنی ارزشمند است.

۴- شما ناظر بر قوانین مجلس باید باشید و باید بدانید که به هیچ وجه ملاحظه نکنید. باید قوانین را بروزی نمایند که صدر در صد اسلامی باشد، به هیچ وجه گوش به حرف عده‌ای که می‌خواهند یک دسته گوچ مردم ما خوشنان باید و به اصطلاح مترقبی هستند، ندهید. فاطعانه با این گونه افکار هزاره کنید. خدا را در نظر بگیرید. اصولاً آنچه که باید در نظر گرفته شود خداست، نه مردم. اگر حد میلیون آدم، اگر تمام مردم دنیا یک طرف بودند و شما دیدید که همه آنان حرفی می‌زنند که برخلاف اصول فرآن است بایسید و حرف خدا را بزنید و لو اینکه تمام بر شما بشورند. اینا همیطور عمل می‌کردند، هنلا موسی در مقابل فرعون مگر غیر از این کرد؟ مگر موافقی داشت؟ بحمدالله مجلس ما مخلص است اسلامی و قوانین خلاف اسلام نصوب نخواهد شد. ولی شما وظیفه دارید ناظر باشید. خلاصه گوش به حرف طبقه مترقبی ندهید خدا ان شاء الله بالا است اگر ما علمیان برای خدا باشد خدا ما را موفق من کند.

(۵۹/۴/۳۰)

۵- امیدوارم که ان شاء الله در این مجلس که اکثراً افرادش مردم صالحی هستند و شورای نگهبان هم از علماء هستند، به این امور رسیدگی کنند... و شورای نگهبان هم مواضع بکند که هیچ کلمه‌ای مخالف با اسلام نباشد.

(۵۹/۵/۵)

آری امام انقلاب به نحو شایسته جایگاه شورای نگهبان را مشخص و اهمیت کار آنان را گوشزد فرموده است و با صراحة و قاطعیت از آنان خواست است با توجه به جامعیت و توان کافی احکام اسلام برای حل معضلات نلاش نمایند و در چهارچوب احکام آن با توجه به همه ابعاد و زوایا از حیث عنوان اولی و ثانوی و با عنایت به اختیارات وسیع ولایت فقهی بکوشند و قوانین مصوب مجلس را با دقت و قاطعیت با

امام و شورای نگهبان

حضرت امام (س) در وصیت‌نامه سیاسی الهی در موارد مختلف درباره شورای نگهبان مطالعی دارد و همچنین در پیامها و بیانات دیگر شان مطالعی دارند که توجه به آنها بر همگان سودمند و مفید می‌باشد:

۱- واژه شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه من کنم چه در نسل حاضر و چه در نسل‌های آینده، که با کمال دقت و فدرت و ظایف اسلامی و ملت خود را ایفاء و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع شوند و از قوانین مخالف با شرع مظہر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلوگیری نمایند و با ملاحظه ضرورات کنور که گاهی با احکام ناگویه و گاهی به ولایت فقهی باید اجراء شود توجه نمایند.

در جای دیگر عنوان یک مسئولیت مشترک درباره شورای نگهبان پرسکایا علم اسلامی و دیگر ارگانها و مقامها چنین می‌فرماید:

۲- اکنون وصیت من به مجلس شورای اسلامی در حال و آینده و رئیس جمهور و رؤسای جمهورها بعد و به شورای نگهبان و شورای قضائی و دولت در هر زمان آن است که نگذارند این دستگاه‌های خبری و مطبوعات و مجله‌ها از اسلام و مصالح کشور مறحرف شوند.

و در جای دیگری از همین وصیت نامه چنین آمده است:

۳- وصیت من به مجلس شورای نگهبان و دولت و رئیس جمهور و شورای قضائی آن است که در مقابل احکام خداوند متعال خاصیت بوده و تحت تأثیر نسلیقات بی محتوای قطب ظالم چاولگر سرمایه‌داری و قطب ملحد اشتراکی و کمونیستی واقع شوید و بمالکت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی احترام گذارید و به ملت اطیبان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیت‌های سازنده به کار افتدند و دولت و کشور را به خود کفانی و صنایع سیک و سنجین برسانند. و به ثروتمندان و بولداران مشروع وصیت من کم که ثروت‌های عادل‌الله خود را بکار اندازید و به فعالیت سازنده در مزایع و

وصول از نظر انتساب بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی فراردهد و چنانچه آن را مغایر بیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند. در غیر این صورت مصوبه قابل اجرا است.

در اصل ۹۵ که در واقع مکتلت پیام و مفاد اصل فوق است چنین آمده است:

اصل ۹۵. در مواردیکه شورای نگهبان مدت ده روز را برای رسیدگی و اظهار نظرهای کافی نداند، میتواند از مجلس شورای اسلامی حداکثر برای ده روز دیگر با ذکر دلیل خواستار تمدید وقت شود.

اگرچه در آئین نامه داخلی که مادر قوانین عادی بحث میآید و از اهمیت فوق العاده برخوردار است و در تصویب مواد آئین نامه داخلی موافقت دو سوم حاضران صاحب رأی مجلس لازم است نحوه استعمال شورای نگهبان پیش بینی نشده و شیوه خاصی برای آن مشخص نگردیده است لیکن روال متدالون تاکنون چنین بوده و معمول به هم واقع شده است شورای نگهبان نامه ای بطور رسمی برای است مجلس میفرستادند و در آن میخواستند که تاکنون شورای نگهبان نرسیده اند و ده روز دیگر تقاضای تمدید وقت دارند و همین نوع درخواست را تاکنون مجلس شورای اسلامی روال مقبول تلقی کرده و پذیرفته است.

وظایف شورای نگهبان

در قانون اساسی وظایفی برای شورای نگهبان پیش بینی شده است که هر کدام از آنها حائز اهمیت بوده و از نظر حقوقی لازم است مورد توجه قرار گیرد و بر ترتیب آنها اشاره میشود:

الف: تشخیص مغایرت و یا عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و احکام اسلامی و عدم تعارض آنها با قانون اساسی و اصول آن؛ در اصل نود و ششم چنین آمده است:

«تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام با اکثرت فقهاء شورای نگهبان و تشخیص عدم تعارض آنها با قانون اساس بر عهده اکثرت همه اعضای شورای نگهبان است».

و به همین جهت در تمام مواردیکه مصوبه مجلس شورای اسلامی پس از ارسال به شورای نگهبان مورد نظر آنان قرار گرفته و اعتراضی از ناحیه آنان بر مصوبه بعمل آمده است آن مصوبه فاقد وجهه قانونی بوده و اثرات و تبعات قانونی را نخواهد داشت و طبق آئین نامه داخلی تا تأمین نظر شورای نگهبان آن مصوبه در دستور کار مجلس قرار خواهد داشت و مجلس باید تلاش کند تا با حضور تأمین شورای نگهبان در کمیونها و یا در جلسه علنی نقطه نظرات آنان را تأمین نماید مگر در موارد خاص که بصورت ضرورت و بعنوان حکم حکومتی و عنوان

اسلام منطبق سازند و اگر خدای ناخواسته مخالف شرع یافتند جلوگیری نمایند و مبادا بدون تویجه به آن ابعاد و زوایا وارد صحنه اظهار نظر شوند و یا در اثری دفعی و سهل انگاری احکام غیر اسلامی بصورت قانون در اختیار مسئولان اجرائی گذاشته شود و در جامعه به مرحله اجراء در آید و در این راستا از هیچ مخالفتی دلهز و هراس برخود راه نداده و مانند انبیاء الهی خدا را در نظر داشته باشد.

شورای نگهبان در قانون اساسی

تاکنون مباحثی که درباره اهمیت و جایگاه شورای نگهبان مطرح شد عمدتاً در ارتباط با عبارات و مطالبی بود که از امام انت اسلام (س) در این مقوله وارد شده بود و در جمع بندی نهانی به مطالب و تذکرهای دیگری نیز در این مقوله اشاره خواهیم داشت و از این پس با توجه باصول قانون اساسی به بررسی جایگاه و وظایف شورای نگهبان میپردازیم:

۱- اصل ۹۱: بمنظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آنها، شورای نگهبان با ترکیب زیر تشکیل می شود.

۲- شش نفر از فقهاء عادل و آگاه به منقضیات زمان و مسائل روزه انتخاب این با مقام رهبری است.

۳- شش نفر حقوقدان، در رشته های مختلف حقوقی، از میان حقوقدانان مسلمانی که بوسیله رئیس فقه اسلامی به مجلس شورای اسلامی معرفی می شوند و با رأی مجلس انتخاب می گردند.

۴- اصل ۹۲: اعضای شورای نگهبان برای مدت شش سال انتخاب می شوند ولی در نهضتین دوره پس از گذشت سه سال، نیم از اعضاء هر گروه به قید فرعه تغییر می یابند و اعضای تازه ای به جای آنها انتخاب می شوند. تا اینجا مربوط به اصل تشکیلات و تحقق این نهاد و نحوه انتخاب میباشد و درباره اهمیت و جایگاه آن چنین میفرماید:

اصل ۹۳- مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد مگر در مورد تصویب اعتبارنامه نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوقدان اعضای شورای نگهبان.

و در اصول دیگری از قانون اساسی بوظایف و نحوه ایفاء آنها و چگونگی بررسی و اظهار نظر آنان درباره لوایح و مطرحهای قانونی که بتصویب مجلس میرسد و به شورای نگهبان فرستاده میشود چنین میخوانیم:

اصل ۹۴- کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر طرف ده روز از تاریخ

معمولی نیز شورای نگهبان میتواند در جلسات علني و رسمي مجلس شرکت کند و در اصل ۹۷ قانون اساسی این معنی را چنین بیان کرده است:

«اعضای شورای نگهبان بمنظور تسریع در کار میتوانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استعمال کنند. اما وقته طرح یا لایحه‌ای فوری در دستور کار مجلس فرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اطهار نمایند.»

ب: دومنی وظیفه مهم و اساسی که در قانون اساسی به عهده شورای نگهبان گذاشته شده است ناظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان و ریاست جمهوری است و همچنین در تمام مواردیکه نیاز به آراء عمومی و همه پرسی وجود دارد ناظارت بر آراء عمومی و همه پرسی بر عهده شورای نگهبان میباشد و پیدا شدن از نظر حقوقی میان ناظارت و اجراء فرقه‌ای زیادی است. اجراء انتخابات مربوط بدولت و وزارت اکثر میباشد و ناظارت بر آن بر عهده شورای نگهبان است. در اصل ۹۹ چنین میخواهیم:

«شورای نگهبان ناظرت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و مراجعت به آراء عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد.»

درباره مراجعت به آراء عمومی و همه پرسی در اصل پنجاه و نهم پیغامروانه است:

«در مسائل سیاست‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه پرسی و مراجعت مستقم به آراء مردم صورت گیرد. درخواست هواجعه به آراء عمومی باید به تصویب دوستم مجمع نمایندگان مجلس برسد.»

اوئین در فصل چهاردهم در بازنگری قانون اساسی درباراگراف سوم چنین میخواهیم:

«مصطفیات شورای این تأثید و اعضا مقام رهبری باید از طریق مراجعت به آراء عمومی به تصویب اکثریت مطلق شرکت کند کان در همه پرسی برسد.»
بنابراین شورای نگهبان بعنوان اینکه نهادی مستقل و کاملاً بیطرف می باشد و در اجراء هم کوچکترین نقشی ندارند و میتوانند با کمال اعانت و بیطرفی انتخابات را زیر نظر داشته باشند لذا ناظرت بر این نوع انتخابات بر عهده شورای نگهبان گذاشته شده است.

ج: همه میدانیم در هر جامعه متمدنی بصورت تقسیم ابتدایی و اولی دونوع قانون وجود دارد و این دونوع قانون همیشه در طول هم فرار گرفته و یکی از آنها نسبت بدیگری حالت اصل بفرع و هادر بفرزند را دارد. اولی قانون اساسی و دومنی قانون عادی و معقولی نامیده میشود و

ثانوی به تصویب دوستم مجلس رسیده باشد در این موارد طبق اجازه و فرمان حضرت امام (س) نیازی به اظهار نظر شورای نگهبان نمیباشد و یا در مواردیکه مجلس شورای اسلامی بخاطر کارشناسی وسیع و گسترده‌گی که انجام میدهد و با توجه بصالح عمومی موضوعی را تصویب می‌نماید و همان موضوع از طرف شورای نگهبان مورد اعتراض قرار نمیگیرد. و طبق قانون و روال معمول به مجلس شورای اسلامی ارجاع میگردد و در آن موضوع خاص مجلس با شورای نگهبان بتوافق نمیرسد طبق فرمان حضرت امام (س) و اصل ۱۱۲ قانون اساسی پس از بازنگری مصوبه مجلس به مجمع تشخیص مصلحت نظام فرماده میشود تا از آن طریق موضوع فصله پیدا کند و متن اصل صدو دوازدهم تا آن مقدار که باین بحث مربوط میشود چنین است:

«مجمع تشخیص مصلحت نظام برای تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و با قانون اساسی بداند و مجلس با درنظر گرفتن مصلحت نظام نظر شورای نگهبان را تأمین نکند...».

بنابراین تمام مصوبات معقولی مجلس شورای اسلامی که از عناوین ثانویه استفاده نشده است باید به شورای نگهبان فرماده شود و با اعلام نظر آن شورا در صورتیکه با احکام اسلام و قانون اساسی مغایر و معارض شناخته نشد مصوبه مرحله نهائی خودش را هلن کرده و حالت قانونی پیدا نمیکند و لازم الاجراء خواهد شد.

و در ضمن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با آن جامع نگری که خبرگان تدوین قانون اساسی آن دوره داشتند و همه نیازها و تکنگاه‌ها را ملاحظه فرمودند در میدان عمل میدانندند در مواردیکه اتفاق میافتد بخاطر ضرورتها و قویت‌ها لازم میشود تصمیم گیریها با سرعت بیشتر انجام یابد و تأخیر در آنها ممکن است آفات و خطراتی را بوجود آورد که بسادگی نشود جبرانش کرد لذا در قوانین و مصوبات معقولی و عادی مجلس کارش را بصورت طبیعی انجام میدهد و مصوبه را به شورای نگهبان میفرستد و در مدت ده روز اظهار نظر نمایمید مگر در مواردیکه ده روز دیگر تقاضای تمدید نماید اما در مواردیکه سرعت فوق العاده لازم است مصالح و مقتضیات زمان و شرایط اجتماعی طوری است که هرچه زودتر باید درباره آنها تصمیم گرفت و بطور ضریبی درباره آنها راه حل ارائه کرد قانون اساسی، شورای نگهبان را موظف کرده است در جریان مذاکرات مجلس فرار گیرد و در جلسات رسمی و علنی مجلس شرکت نماید و با سرعت اظهار نظر نماید تا مشکلات اجتماعی بخاطر فقدان و کمبود قانون پیش نیاید اگرچه بمنظور تسریع در تصمیم گیریها و اظهار نظرها در موارد طرحها و لوابع عادی و

اصل ۹۱ درباره فقهاء چنین آمده است:

«شش نفر از فقهاء عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز انتخاب این عده با مقام رهبری است».

شما اگر خوب دقت کنید و روی کلمات فقهاء و فقیه بودن و آگاه بمقتضیات زمان بودن و مسائل روز و عدالت تأمل کنید خواهد دید که آنان چقدر وظایف مهندی را بر عهده دارند و درباره حقوق‌دانان چنین میخواهیم:

«شش نفر حقوق‌دان، در رشته‌های مختلف حقوقی، از میان حقوق‌دانان مسلمانی که بوسیله رئیس فرهنگستانی به مجلس شورای اسلامی معرفی می‌شوند و با رأی مجلس انتخاب می‌گردند».

و قبیکه اعضاء شورای نگهبان دارای فقاهت اسلامی هستند و رشته‌های گوناگون و مختلف حقوقی را اطلاع کافی دارند و دارای عدالت اسلامی می‌باشند و شرایط زمان و مکان و جامعه را بخوبی می‌شناسند و مقتضیات را با دقت مطالعه و مورد تأمل قرار می‌دهند و مسئولیت پاسداری از احکام اسلامی و ارزش‌های شریعت را بعده دارند طبعاً بست خواهد آمد که چقدر بار منگینی را بر دوش می‌کشند و خدای ناخواسته اگر در اثری بتوخه بشرایط زمان و مکان و جامعه نوعی اظهار نظر شود که از طریق احکام اسلامی معضلات جامعه لا یتحل بسائمه و این ذهنیت بوجود آید مشکلات جامعه با احکام اسلامی قابل برطرف شدن نمی‌باشد مطمئناً گناه بسیار بزرگی بوده و بر همه لازم است جلو این نوع ذهنیت و حالت را با تمام قدرت و توان بگیرند و با توجه به اهمیت اسلام راههای حل مشکلات را از این این انجام می‌شود».

اینها وظایف و اختیارات عده و اساسی است که در قانون اساسی بهده شورای نگهبان است. که نصوب سه جهار آن انجام می‌شود. اینها وظایف و اختیارات عده و اساسی است که در قانون اساسی بهده آنان گذاشته شده است و با توجه به حساسیت شغلی و جایگاهی که در دید حضرت امام (س) و قانون اساسی این شورا دارد هم بر دیگران لازم است حريم و حرمت این نهاد را حفظ و حراست نمایند که مبادا دیگران و اجات که دشمنی دیرینه با اسلام و قرآن دارند از فرمتهای سوء استفاده بعمل آورده و این نهاد را متزلزل نمایند و هم بر اعضاء محترم آنان است که کمال دقت و محاسبه را در اظهار رأی و نظرها و موضع گیریها و موافقتها و مخالفتها از خودنشان داده و موافقیت نمایند بدست افراد تابع بهانه نیافتاده و در نتیجه خدای ناکرده موجبات مستی و متزلزل این نهاد گردند و لذا در این بخش هم به نکاتیکه قانون اساسی روی آن تکیه نموده و بعنوان شرایط و اوصاف در اعضاء شورا شرط دانسته است اشاره می‌شود و هم مطالعی که از حضرت امام (س) در هر دو مورد و زمینه فرموده‌اند آورده می‌شود: در

در واقع قوانین عادی و معمولی شارح و توضیح دهنده قوانین اساسی بحساب می‌آیند و قوانین معمولی باید در چهارچوب قانون اساسی و محوری قرار گیرد و معارض با آن نیاشد و لذا در تمام موارد در صورتیکه قوانین نوعی مغایرت و تعارض با قانون اساسی داشته باشد از اعتبار ساقط و کان لم یکن تلقی می‌گردد. روی این حساب قوانین چه عادی و چه اساسی در میدان عمل توان و انعطاف خودش را در ارتباط به اصل مسائل و موضوعات اساسی یک جامعه نشان می‌دهد ممکن است انسان فکر کند قانون در میدان عمل خیلی توانند و جامع و کامل است در صورتیکه در عمل مشخص خواهد شد چنین نبوده است و قادر برخورد و حل خیلی از معضلات اجتماعی و اقتصادی را نداشته است و ابهام و اجمال در قوانین و کش دار بودن و نبودن آنها و جامع بودن و نبودن یک قانون عمده‌تا در اجراء مشخص خواهد شد و لذا در بستر زمان گاهی یک قانون بخاطر اجمال و ابهامیکه دارد و یا پیدا مینماید و دست اندکاران اجرائی بمعنی جامع کلمه در اجراء در تگنا قرار می‌گیرند و با توجه به ناتوانی که در قانون موجود است از حل مشکل و معرضی که با آن روبرو هستند عاجز می‌مانند و برای حل این نوع معضلات راههای زیادی را مطرح کرده‌اند و یکی از آنها تفسیر قوانین اساسی و عادی می‌باشد. در قانون اساسی ما تفسیر قانون اساسی را از وظایف و اختیارات شورای نگهبان دانسته کما اینکه تفسیر قوانین عادی را از وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی شناخته است.

در اصل نود و هشتم اینطور میخواهیم:

«تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است. که نصوب سه جهار آن انجام می‌شود».

اینها وظایف و اختیارات عده و اساسی است که در قانون اساسی بهده آنان گذاشته شده است و با توجه به حساسیت شغلی و جایگاهی که در دید حضرت امام (س) و قانون اساسی این شورا دارد هم بر دیگران لازم است حريم و حرمت این نهاد را حفظ و حراست نمایند که مبادا دیگران و اجات که دشمنی دیرینه با اسلام و قرآن دارند از فرمتهای سوء استفاده بعمل آورده و این نهاد را متزلزل نمایند و هم بر اعضاء محترم آنان است که کمال دقت و محاسبه را در اظهار رأی و نظرها و موضع گیریها و موافقتها و مخالفتها از خودنشان داده و موافقیت نمایند بدست افراد تابع بهانه نیافتاده و در نتیجه خدای ناکرده موجبات مستی و متزلزل این نهاد گردند و لذا در این بخش هم به نکاتیکه قانون اساسی روی آن تکیه نموده و بعنوان شرایط و اوصاف در اعضاء شورا شرط دانسته است اشاره می‌شود و هم مطالعی که از حضرت امام (س) در هر دو مورد و زمینه فرموده‌اند آورده می‌شود: در

بقیه از امام و شورای نگهبان

حضرت امام (س) درباره لزوم حفظ حرمت این شورا چنین میفرماید:

«من به این آقایان هشدار میدهم که تضعیف و توهین به فقهای شورای نگهبان امری خطرناک برای کشور و اسلام است. همیشه انحرافات به تدریج در یک رژیم وارد می‌شود و در آخر، رژیم را ساقط می‌نماید. لازم است همه به طور اکید به مصالح اسلام و مسلمین توجه کنند و به قوانین هر چند مخالف نظر و سلیمانی شخص مان باشد احترام بگذاریم و به این جمهوری نویا که مورد هجوم قدرها و ابرقدرتها است وفادار باشیم».

(۶۳/۲/۲۵)

و در جای دیگر درباره اینکه حفظ حرمت و حریم این شورا در دست خود شورا است و شورا خودش باید بکوشد و تلاش نماید تا زمینه تضعیف را فراهم ننماید امام (س) چنین میفرماید:

«اما مثله شدا، من با نهاد شورای نگهبان صد درصد موافقم و عقیده ام هست که باید قوی و همیشگی باشد، ولی حفظ شورا مقداری به دست خود شما است. برخورد شما باید به صورتی باشد که در آینده هم به این شورا صدمه نخورد. شما نباید فقط به فکر حالا باشد و نگوید آینده هر چه شد باشد. شیاطین به تدریج کار میکنند. آمریکا برای بجهاد سال آینده خود نقشه دارد، شما باید طوری فکر کنید که این شورا برای همیشه محفوظ بماند. رفتار شما باید بصورتی باشد که انتزاع نشود که شما در مقابل مجلس و دولت ایستاده اید. این که شما یکی و هجدهم یکی، شما یکی دولت یکی، ضرر نمیزنند. شما روی مواضع اسلام قاطع باشید، ولی بصورتی نباشد که انتزاع شود شما در همه جا دخالت می‌کنید؛ صحنهای شما باید به صورتی باشد که همه فکر کنند در محدوده قانونی خود قوانون عمل می‌کنند، نه یک قدم زیاد و نه یک قدم کم. در همان محل قانونی

بقیه از شفاهه ای از ابعاد...

مسیر عبودیت حق هموار ساخته و به تعبیر پامیر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: موجب احرار نصف و حتی دوست دین انسان میشود (من نزوج

فقد احرز نصف دین اولتله).

و همان گونه که قبل اشاره شد، استفاده صحیح و مشروع از این غریزه حیوانی گذشته از آن که هدف بقای نسل و تشکیل خانواده را تأمین می‌کند به عنوان هسته اصلی شکل گیری صفت عالی و معنوی «عقلت» در روان انسان میشود.

کاربرد شهوت جنسی که حیوانی ترین غریزه است و با خروج از محدوده مقررات شرعی، به گناه کبیره و حد تازیانه و حتی سنگار منجر می‌شود اگر در چهارچوب تشریع که منطبق با قوانین و نیازهای نکویی است به عنوان ازدواج شرعی مورد استفاده قرار گیرد عنوان عبادت به خود گرفته و زمینه را برای دینداری و مسیر انسان در